СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 180. Джерзи Сіті Н. Дж., середа, 5. серпня 1931. VOL. XXXIX. No. 180. Jersey City, N. J., Wednesday, August 5, 1931. THREE CENTS.

БАНКИ НЕ СПІШАТЬСЯ З ДОПОМОГОЮ НІМЕЧЧИНІ

КАЖУТЬ, ЩО НІМЕЧЧИНА МАЄ ПЛАТИТИ СЕЙЧАС СВОЇ ТОРГОВЕЛЬНІ ДОВГИ.

НЮ ЙОРК. — Американські банкирі, що мали придумати спосіб помогти Німеччині в її теперішньому економічному лихоліттю, зібралися на наради в офісах Федерального Резервового Банку, але по довгих дебатах не могли згодитися на ніякий позитивний плян. Ріжниці між ними такі поважні, що й за кілька днів не можна ждати спільного пляну.

Рівночасно банкирі згодилися вже на одну постанову, яку певно приймуть у Німеччині не як допомогу, а як удар. Банкирі саме постановили домагатися від Німеччини, щоби вона платила точно свої торговельні зобовязання.

РАСОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В ШИКАҐО.

ШИКАҐО. — У сутичці між поліцією та товпою Муринів покалічено трох полісменів та вбито трох Муринів.

Клопіт почався з того, що на домагання власника дому викинено одну жінку з апартаменту. Два судові бейлифи винесли всю хатню обстанову на вулицю та лишили її там під сторожею. Як полісмени прийшли під дім, вони застали там товпу з яких сто осіб, розгорячкованих видом хатньої обстанови на вулиці. Зчасом товпа стала більша. З неї падали окрики: „Заберіть це до хати". Інші кричали: „Ми хочемо їсти". Товпа напирала на полісменів. Далі дехто почав вносити обстанову назад до мешкання. Зявилися детективи, й арештували провідників і відослали їх у патрольках до вязниці. Товпа зросла до тисячок. Богато людей у товпі мали ножі і револьвери. Полісмени стали стріляти. Вони кажуть, що стріляли тільки у власній обороні. Впали три Мурини, пострілені на смерть. Полісмени виразно показують, що їх вбито, як вони замірялися на полісменів.

Полісменів покалічено, трох з них тяжко. Нарешті прийшли поліційні резерви та розігнали товпу, арештувавши 20 Муринів. Поліція каже, що заворушення викликали комуністичні аґітатори.

ЛІНДБЕРҐИ ЛЕТЯТЬ ДАЛІ СЕРЕД НЕБЕЗПЕК.

ЧОРЧІЛ (Манітоба, Канада). — Чарлз Линдберґ і його жінка вилетіли звідси в дальшу дорогу до Японії. Слідуюча стація їх буде Бейкер Лейк, маленька оселя в дикій околиці, що лежить теж над Гудсонським заливом. Будуть летіти понад дикими пустарями; якби їм прийшлося там осісти, то це просто рівналося би смерти.

НЕ ПЛАТЯТЬ ЮНІЙНОЇ ЗАПЛАТИ НА ДЕРЖАВНИХ РОБОТАХ.

ВАШИНҐТОН. — Юнія малярів внесла до уряду жалобу проти підприємства, котре дістало контракт на помалювання нових будинків департаменту (міністерства) внутрішніх справ. Юнія скаржиться, що після недавно ухваленого закона робітники на всіх державних будовах мали би діставати звичайно приняту заплату. Юнія каже, що юнійна заплата виносить 11 долярів на день, а контрактори платять від 5 до 7 долярів.

ШЕВСЬКІ РОБІТНИКИ ВИХОДЯТЬ НА СТРАЙК.

ЛИН (Месечусетс). — Юнія робітників, занятих при вирізуванню шкіри в фабриках черевиків, зарядила страйк у кількох фабриках. Хоч на страйк вийде всього лише кількасот робітників, їх страйк спаралїжує роботу в цілій фабриці. Юнія не зарядила страйку в 8 великих фабриках, котрі поводяться з робітниками справедливіше.

ШОВКОВИЙ СТРАЙК ШИРИТЬСЯ.

ПАТЕРСОН (Ню Джерзі). — Пікети, розставлювані під фабриками шовкових виробів, приєднали для страйку нову тисячку страйкарів. Радикальна юнія каже, що зі свого боку приєднала для страйку пів тисячі нових страйкарів.

Мимо рішення суду, що страйкарам вільно ставити пікети перед фабриками, в яких нема страйку, поліція такі пікети розганяє.

КОНЕЦЬ СТРАЙКУ НА ДОРОГАХ.

ГВАЙТ ПЛЕЙНС (Ню Йорк). — Американська Федерація Праці каже, що представникам юнії робітників, занятих при будові доріг у повіті Вестчестер, удалося нарешті добитись вдоволяючої угоди з контракторами та що робітники вернуть до роботи. Вернеться до тисячі робітників. Всі компанії мають згодитися на 5 долярів денної заплати за 8 годин праці.

МАШИНА ДО ЧИЩЕННЯ НЕ ДЛЯ ЗАБАВИ.

НЮ ЙОРК. — 5-літній хлопчина Джозеф Бонано, забавляючися машиною до чищення кімнати діткнувся електричного проводу в машині, залученого до електрики, саме в хвилі, коли плечима сперся на радіятор. Він дістав таке потрясення від електрики, що помер кілька хвилин після цього.

ЧЕХИ ПРО МОСКОВЦІВ ТА УКРАЇНЦІВ.

Як відомо, в Чехословаччині перебуває значна скількість російської та української еміґрації, що має допомогу на культурну працю (тилендії студентам, піддержка для шкіл і т. і.). З огляду на крізу чеське правительство робить значні скорочення. З приводу цих скорочень центральний орґан чеської соціялдемократичної партії „Право Ліду" з дня 18. липня 1931 р. зазначує, що російські студенти не вчилися як слід, уважали стипендію за якусь пенсію, що їм ніби обовязана платити чеська республика, що вони, як монархісти, не були льояльні до чеської держави. Ці зауваження, сказано в „Право Ліду", не відносяться до Українців, які показали себе совісними, здатними працьовниками і зробили багато для культури.

ЗА УКРАЇНСЬКУ МОВУ.

Тернопільське староство укарало о. Климента Слюзара, пароха і декана в Сущині, та о. Володимира Ратича, сотрудника в Грабівци, грошевою карою по 30 зол. за предложення статистичних виказів в українській мові. Внесено відклик.

ЧИ Є ЖИТТЯ НА МАРСІ?

Шведський фізик, Сванте Арґеніюс, оцінює температуру на Марсі на 40 степенів нижче зера. Червоно-жовті плями на поверхні Марса це, на його думку, сильні багна, в яких сіль викристалізовуються в зимі, а літом творяться розлогі багнисті озера. Орґанічного життя на Марсі нема, хоч не виключені нижчі форми ростинного і звіринного світа. Життя на Марсі було, на думку шведського вченого, перед міліонами літ.

ШКОЛИ БЕЗ ЛІКАРІВ.

У звязку зі щадничою акцією польського уряду всі шкільні лікарі у Львові дістали виповідження праці з днем 30. вересня. Те саме має статися з секретарями всіх середніх шкіл.

САМОГУБСТВО ХОРОГО В ШПИТАЛЬНІЙ САЛІ.

В львівському Загальному Шпиталі, в кімнаті, де лежать хорі на шкірні недуги, повісився Леопольд Віпель, бувший начальник залізничої стації в Брюховичах. В ночі Віпель потяв на паски простирало, з тих пасків зробив міцний мотузок, і на ньому повісився. Причина самогубства — невилічима шкірна недуга. Самогубця завважила шпитальна служба щойно вранці.

ДВА ПРИСУДИ СМЕРТИ.

В Іноврацлаві (Польща) засудили на смерть (шибеницю) підсудних Рольнічака і Тарксвську. Їх обвинувачували в тому, що вони спільно вбили мужа Тарковської.

4 РВІРІ НЕ ЛЮДИ.

В Корисі у Франції один селянин повісив свою дочку на очах тещі за те, що вона проти його волі вийшла заміж за чоловіка, якого той селянин ненавидів. Повісив він дочку тоді, як зять був при війську на вправах.

З БОЛЬШЕВИЦЬКОГО РАЮ.

З Ростова над Доном дістався такий лист до редакції одної заграничної ґазети: „Коли когонебудь з вас перекинув би хтось сюди в Росію, то ледви, чи він повірив би, що не знаходиться в домі божевільних. Він не хотів би жити і скінчив би самогубством. Коли ми тут живемо дальше, то це тому, що привикли до цього життя і думаємо, що всі люди так живуть. Горстка узброєних диктаторів держить у руках при помочи зброї й тяжких матеріяльних відносин цілий край. Ціле життя концентрується в чрезвичайці. Там знають не тільки, що чоловік говорить і думає, але також, що він їсть. Купиш скрито хліб — дають під суд, купиш мясо — під суд. І одно і друге велика рідкість. Усього бракує. Але на большевицькі ґазети ми богаті. Скоро переженемо Америку".

МАСАКРА ДІТЕЙ.

На одному з передмість Букарешту зударився поїзд з автобусом, яким їхала шкільна молодь. В катастрофі згинуло 5-ро дітей, 22 було тяжко ранених.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1932.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша й остання сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошення буде стільки корожче коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1932 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

СКІЛЬКИ Є В ПОЛЬЩІ РОСІЙСЬКИХ СТУДЕНТІВ.

З реферату, прочитаного на „русскім меншостевім зїзді" у Варшаві дня 29 червня, довідуємося, що у всіх вищих школах Польщі студіює тепер нібито коло 1,000 російських („русских") студентів. З того найбільше „русских" студіює у Львові, бо коло 350, потім іде Варшава (250 студ.) і Вильно (теж 250 студ.), а наконець у Познані має бути до 60, а в Кракові до 40 русских студентів. В дійсности число студентів у Польщі, що означили свою національність як „русску, значно нижче (коло 600) і приблизно стільки студентів належить до російських орґанізацій. Так прим. у Львові, як виходить з того реферату, належить до т-ва „Друг" 203 студентів (з того активних 160), а до студентської секції при „Русскім Благотворительнім Комітеті" 90 студентів, разом отже 293. У Варшаві дві російські студентські орґанізації мають разом около 120 членів, у Вильні (1) 130 членів, у Познані (1) 36, у Кракові (1) около 20. Таким робом у всіх вищих школах Польщі є записаних студентів Росіян і тих, що означили свою національність як „русску", не більше 600.

КАВА В МОРЮ.

Бразилійський уряд рішив викупити і спрятати з продажі цілий надмір продукції кави, який оцінюють на 22 міліони мішків. Кавова рада в Ріо де Жанейро наказала вкинути до моря партію кави в скількости 4,500 мішків. Те саме роблять в інших надбережних містах. Тим способом кавові продуценти надіються поправити ціни кави.

ТАКОЖ РЕКОРД.

До Парижа приїхало молоде подруже Мадярів, панство Шекерес, щоб оглянути кольоніяльну виставу. Подруже приїхало... кінно й по перебуттю 6,000 кільометрів почувається знаменито.

БАТЬКО ВБИВ ДОНЬКУ.

В Сарафинцях, пов. Городенка, погибла наслідком удушення Олена Бойчук. Під замітом душогубства арештовано її батька Костя Подольського, що сварився з нею за маєток.

АВТОМОБІЛЕВА КАТАСТРОФА.

З Ясла до Дрогобича їхали авто-кабріолетом „Татра" директор рафінерії Шраєр і Ґартенберґ з 16-літнім А. Тіґерманом, сином директора рафінерії „Ясло". Недалеко Р... нова на авто наїхав несподівано автобус. Внаслідок страшного зудару згинув молодий Тіґерман, а решта пасажирів бореться зі смертю.

ТАЄМНИЧИЙ ПАСАЖИР.

На залізничій стації Скаржиска відкрито якогось пасажира, що їхав нелеґально до Росії. До поїзду був долучений ваґон, як написано було на перевозовій листі, наладований цеглою в Німеччині. Коли поїзд стояв на стації, кондуктор почув кашель зі середини ваґона. Повідомив поліцію і у ваґоні серед цегол знайшли кімнатку повну харчів і папіросок, в якій сидів якийсь таємничий пасажир. Його придержано.

ПОЛЯКИ АРЕШТУЮТЬ ВЖЕ Й СВОЮ НАЦІОНАЛЬНУ МОЛОДЬ

ПОЛІЦІЯ КАЖЕ, ЩО ПОПАЛА НА ВЕЛИКУ НАЦІОНАЛІСТИЧНУ ОРҐАНІЗАЦІЮ, ВОРОЖУ УРЯДОВИ ПІЛСУДСЬКОГО.

КЕЛЬЦЕ (Польща). — Місцева поліція арештувала 17 польських молодиків за приналежність до польської націоналістичної орґанізації молоді. Всі арештовані є учнями вищих кляс місцевих шкіл. Арештовано їх після того, як в головній кватирі Націоналістичної Орґанізації була переведена докладна ревізія.

Поліція заявляє, що вона попала на сліди великої й далеко поширеної орґанізації польської націоналістичної молоді, яка ставиться ворожо до сучасного польського уряду у Варшаві. Арештованих студентів обвинувачують ще й у тому, що вони вломилися до одного склепу для продажі зброї й захопили певну скількість зброї.

ВЖЕ ВІДМОВИЛИСЯ ПОБИТИ РЕКОРД ПОСТА Й ҐАТІ.

ХАБАРОВСЬК (СССР, Сибір). — Сюди прилетіли американські летуни навколо світа, Герндон і Пенґборн. Підчас перелету з Чіти до Хабаровська сильна буря з дощем занесла їх літак до Манджурії. Там вони осіли на землю й шість годин чекали поліпшення погоди. Китайці поставилися до них прихильно й допомогли відлетови до Хабаровська.

Від Хабаровська на північ аж до Аляски панує тепер погана погода, а тому обидва летуни рішили зачекати поліпшення погоди. Вони вже відмовилися від свого наміру побити рекорд скорости лету навколо світа, який недавно встановили американські летуни Пост і Ґаті.

ПРОДОВЖЕННЯ КРЕДИТІВ НІМЕЧЧИНІ.

БАЗЕЛЬ (Швайцарія). —Міжнародній банк для міждержавних розрахунків продовжив Німеччині 100 міліонів долярів короткотермінових позичок, які Німеччина мала сплатити 6 серпня Анґлії та Америці. Це входить у плян мораторії, яку проголосив президент Злучених Держав Гувер.

Міжнародній банк має ще клопоти з тим, як пособити Австрії та Угорщині, що також знайшлися в тяжких фінансових клопотах.

ХОТІЛИ ВИКОЛІЇТИ ПОТЯГ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Поліція арештувала 30 осіб разом з одним інжиніром, яких запідозрено, що вони розібрали тори на залізничому шляху Ґалац-Букарешт, щоб виколіїти експрес, який ішов до стації Мілас. Замах не вдався, бо залізнича сторожа завчасу побачила розібрані тори й спинила потяг.

Підчас комуністичних противоєнних демонстрацій 1 серпня було арештовано 1,000 учасників демонстрацій. 500 з них ставлять перед суд за нарушення спокою в державі.

ЕСПАНСЬКИЙ ЦЕНТРАЛІЗМ.

МАДРИД (Еспанія). — В парляменті панують настрої проти признання Катальонії прав на автономію, яку вона вже проголосила. Катальонські посли стараються обєднатися з послами з інших провінцій, що також змагають до автономії. Републиканські й соціялістичні посли обєдналися для боротьби проти катальонського сепаратизму.

Деякі посли сподіваються, що якийсь компроміс буде знайдений між катальонським сепаратизмом та еспанським централізмом. Це вратує еспанську републику від тяжної боротьби з Катальонією.

ПРОТИЖИДІВСЬКИЙ РУХ У ПАЛИСТИНІ.

ЄРУСАЛИМ (Палистина). — Арабська преса веде все інтензивнішу пропаганду проти узброєння жидівського населення в Палистині. Серед Арабів все більше зростає аґітація проти Жидів, яка знову приймає загрожуючі розміри. Коли ця аґітація не буде припинена, то вона знову може привести до повторення тяжких ексцесів.

КИТАЙСЬКЕ МІСТО ЗАТОПИЛА ВОДА.

ГАНКОВ (Китай). — Гребля на озері біля міста не витримала великого напору води. Вода прорвалася й залила майже всі вулиці міста Ганков. Шкоди, які ця повінь заподіяла населенню, ще не підраховані, але відомо, що в бідних районах міста загинуло кілька сот людей в залитих водою помешканнях.

З району Пекіна прийшли відомости, що там урядові та манджурські війська майже вже зліквідували повстанців, які захопили були залізницю й загрожували Пекінови. Думають, що за кілька днів буде привернений повний спокій на півночі Китаю та на манджурському кордоні.

ВІЛКЕНСОВИ НЕ ВЕЗЕ.

БЕРҐЕН (Норвеґія). — Підводний човен „Навтілюс", на якому має плисти сер Вілкінс до північного бігуна, затримується тут. Перед самим відплиттям виявилося, що треба поробити ще деякі направи в машинах. Знавці кажуть, що вже запізно плисти до північного бігуна, бо „Навтілюс" стратив багато часу на направу своїх машин, що попсувалися, коли він плив з Америки до Анґлії.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗЛУКА УКРАЇНСЬКИХ ПАРТІЙ ПІД ПОЛЬЩЕЮ?

„Ню Йорк Таймс" доносить з Варшави, що між Українцями в Східній Галичині зростає сильно рух за обєднання всіх українських партій під Польщею.

Що така тенденція в українських партій у Галичині істнує, це річ певна, бо взаїмні цькування ундівців, радикалів і соціял-демократів на себе певно вже не одного довели до бажання спільної позитивної праці.

Дотого між цими партіями властиво нема принципіяльної ідеольоґічної ріжниці. Правда, деякі з них говорять про соціялізм, але заведення соціялізму не є ще тепер питанням дня. За питання дня вважають його тільки комуністи, і ці власне, як доносить „Таймс", не мали би ввійти в злуку. Партії жерлися нераз зі страшним завзяттям, але й були вже спроби співділання, а при останніх виборах до польського сойму в 1930 році три галицькі партії йшли разом. Тоді навіть радикали зрозуміли, що ворогом радикала не є ундівець, а Поляк, і вислід виборів, здається, оправдав тактику.

Та цим разом пруть українські партії до злуки зовнішні умови. Західною Україною цікавиться Ліґа Націй. На останнім засіданню Рада Ліґи заняла становище, що Польща повинна замиритися з Українцями. Чи до правдивого замирення з Поляками може прийти, це основне питання української і польської політики, але під впливом натиску Ліґи Націй Поляки якісь переговори пічнуть. Досі вони пробували робити переговори з невідповідальними перед українським народом хрунями, а опісля з клерикальними церковними кругами, але й ці мабуть не вдоволили би Ліґу Націй, для якої правдивою угодою повинна бути згода з політичними вибранцями.

Поляки вже пробували вести переговори й з політичною партією УНДО, і під напором Ліґи їх правдоподібно відновлять. Чи УНДО захоче, чи ні, Поляки йому пропозицію зроблять. Та УНДО боїться само йти на переговори; воно буде старатися потягнути до переговорів інші партії. Виразні угодовці в інших партіях будуть за таку злуку, але проти них будуть партійні політики, які волють грати на опозицію. Вони будуть маневрувати так, щоб угодові переговори робило саме УНДО, а вони ту угоду щоб тільки критикували, граючи на сентиментах опозиції. Вони будуть проти злуки партій.

УКРАЇНА В АНТИЕВРОПЕЙСЬКІЙ ФУНКЦІЇ

(Переклад з італійського журналу „Antieuropa").

(3)

(Докінчення)

I справді армія Галера, яка була вислана з Франції на війну з большевиками і оборону західної цивілізації, ніколи не виступала проти большевиків, але лише проти Українців.

Кореспондент **„Ґазетта дель Попольо"** (в Торині), п. Арнальдо Чіполя, писав в ті дні з Галичини до свого журналу (20. VI., 1919): „Галичина і Україна дві братерські країни, що хотять зеднатися; дві держави, що їх потаємна воля Франції хоче принести в жертву польському та румунському поширенню для збудування барієри, яка мусіла би відділяти Німеччину від Росії. Але Галичина й Україна, хоч і знесилені дворічною боротьбою проти московського большевизму, бороняться і проти Поляків і проти Румунів... Не зважаючи на сю незвичайну життєвість галицько-українську, Париж мовчить... На розпучливий заклик Українців, що, звільнивши Одесу від большевиків, кличуть в сю пристань кораблі Антанти, Париж відповідає мовчанкою... Большевики від деякого часу терплять великі поразки від Українців-Галичан. I сі поразки є більші від тих, що їх наносять їм Колчак, сибірський адмірал і Деникин, кавказький ґенерал. Але тимчасом, як Париж підносить успіх одного й другого до неба, пильнує добре, щоб не сповістити певний кінець большевизму в українських перемогах. В часі межи Великоднем і першими днями червня успіхи Українців-Галичан були, не зважаючи на підступи Поляків, постійні..."

Але „підступи Поляків", персоніфіковані в армії Галера, узброєній Францією, були засильні. I той самий Чіполя одночасно зі своєю кореспонденцією передав до свого часопису інтервю з п. Голубовичем, що був президентом Української Національної Ради в Галичині:

„Польща вирішила нас розчавити. Не вірте тому, що говорять — і що говоритимуть — офіційні польські комунікати. Польща, не зважаючи на всі свої декларації, вирішила нас роздавити. Вона рахує на сприятливий нейтралітет Антанти, на війська і матеріяли воєнні, що прийшли з Франції та Італії, на порозуміння з Румунією, на підтримку — посередню — большевиків, що бють нас у спину. Але Польща матиме проти себе непримиримий патріотизм українських селян, що хотять жити. Як Поляки підуть далі, ніколи не буде мира в сій частині Европи..."

I справді, армія Галера, після багатьох крівавих боїв, посунулася до Збруча, окупуючи цілу Східну Галичину і створюючи там стан постійної національної боротьби, що останніми часами привабила до себе увагу світової преси, і що певно не обіцює нічого доброго для нормального розвитку цілої Східньої Европи.

Не зважаючи на втрату Галичини, сього українського Піємонту, українська національна армія не підупала і, відклавши свої рахунки з Польщею на пізніше, продовжувала боротьбу з большевиками. Розбивши в героїчному пориві червону армію, вона взяла Київ. **„Іль Попольо д'Італія"** коментувала сей факт в таких многозначних словах (6. IX., 1919): „Ся подія є епічна. Ніколи ніякий народ не боровся з більшою вірою за власну свободу; ніколи ніякий народ не боронив свого права на життя і незалежність в трудніших умовинах. Загрожений польською та румунською захланністю, підкопуваний єдинонеділимцями, без зброї, без засобів, під недовірливими чи байдужими поглядами цілої Европи, український народ звільнює свою територію від большевицької чуми і відзискує свою столицю. Вільні народи є зворушені сим видовищем величі, хоча їх уряди і не хотять про нього нічого знати. **Українці не лише боронять самих себе, але й Европу..."**

Ось дійсно прозорлива фраза! Ось один з виглядів України в її антиевропейській функції. Боронити Европу! I скільки разів вона вже її боронила отак, отримуючи на свої широкі груди всі азійські напади. I що малоб означати се несподіване повстання московського комунізму, зі своїм первісним варварством, як не новий замах на середноземну цивілізацію?!

Боронячи Европу проти большевицького нападу, Україна дала їй потрібний час, щоби опанувати післявоєнний хаос, щоби вияснити бурхливим народнім масам цілу утопічність большевицьких ідеалів, — вона дала їй час для створення в італійському фашизмі — так само революційному, так само антиплютократичному, так само націоналістичному і народньому — могутній антидот на комуністичну отрую. Але її принесено в жертву.

Демократично - ліберальна Европа не довіряла революційним масам, що позбавляли російську та польську буржуазію їх лятифундій, і прислухувалася далеко з більшою охотою до голосів інтернаціональної плютократії, що вимагала повернення старого режіму — „єдиного і неділимого". Арнальдо Чіполя писав до **„Ґазетта дель Попольо"** (22 червня 919 р.): „Болісний крик бідних Галичан та бідних Українців не цікавить західну буржуазію. I так само її зовсім не цікавить знати, що саме вони, а не Румуни чи Поляки, не допустили до зеднання московських большевиків з угорськими. В нагороду за те новонароджені демократії південної Росії, загартовані в боротьбі проти комуністичної тиранії і закрівавлені двома роками війни проти найжахливішого режіму військового абсолютизму, матимуть панування відродженого російського мілітаризму, що його репрезентують саме Колчак та Денікин. I тому, ледви прогнавши большевиків з Києва, українська армія мусіла витримати удар в спину єдинонеділимської армії Денікина і мусіла знову — під подвійним натиском — залишити свою столицю".

I знову ся подія знаходить справедливе освітлення в **„Попольо д'Італія"**: „Брак місця не дозволяє нам висвітлити, як би ми хотіли, величезний злочин єдинонеділимців. Росіяни є чужинцями на Україні і окуповання Києва в імени Великої Росії є ганебним замахом на свободу народів". (Ч. 251. 1919 р.).

Поразка Українців обійшлася дорого: большевики дуже швидко почали здобувати перемогу за перемогою, і **„Попольо д'Італія"** (30. XII., 1919) зазначала: „Поразка Денікина — що, замісць воювати проти большевиків, вжив більшість своїх сил проти Петлюри та Української Народньої Республики — була фатальна... Відвідування Пілсудського Петлюрою послужить для переконання Поляків, що лише спираючись на Українців є можливо втримати большевиків. Українсько-польські рахунки є дуже поважні, але спільна небезпека може порадити тимчасове порозуміння, що уможливило би воєнний союз, при даних обставинах рішучо необхідний..."

I дійсно, той „воєнний союз" був завязаний, але Польща, використавши, в спільній війні з большевиками, усі сили української національної армії, зрештою її зрадила і заключила з большевиками сепаратний мир в Ризі (18. III., 1919), по котрому здобула, крім Східної Галичини, ще й інші українські землі — Підляше, Полісся, Холмщину і велику частину Волині. Українську національну армію — „союзницьку" — посаджено в табори.

Дня 29 березня 1928 р. д-р Дм. Левицький, голова Українського Парляментарного Клюбу в Варшаві, проголосив в польськім парляменті, в імени всіх українських послів і цілого українського народу, що знайшовся в межах Польщі (більш як 6 міліонів душ, які формують компактну більшість на просторі цілої своєї національної території), що єдиним, святим і непорушним ідеалом українського народу є обєднання всіх українських земель, що є поділений межи ріжними державами, в одній Незалежній Українській Державі, і що тому український нарід не визнає—і ніколи не визнасть! — всіх тих „мирних" трактатів (як Рижського трактату або постанову конференції послів з 14. III., 1919 р.), що представляють несправедливе й варварське зґвалтовання його найбільш життєвих і святих прав.

Таким чином українське населення Польщі заманіфестувало перед цілим світом свою волю продовжувати боротьбу за національну незалежність до переможного кінця. Щож до тої частини українського населення, що проходить через большевицьке чистилище, то всі часописи світа приносять що дня описи завзятої боротьби українського сільського населення проти большевицького режіму (згідно з офіційними большевицькими даними в 1919. р. лише в 19 з 44 повітів Совітської України було зроблено 324 антикомуністичних замахів, що забрали 113 жертв. Ся статистика обіймає лише членів сільських комуністичних рад).

Таксамо, як і в часі російської імперії, соціяльна боротьба на Україні є нерозривно звязана з національною боротьбою, що зробилася проте далеко лекшою й успішнішою внаслідок цілковитого звищення чужинецької буржуазії. Все українське населення дуже добре розуміє, що і під комуністичним режімом — і особливо **під комуністичним режімом** — Україна продовжує відогравати ролю російської кольонії, яку визискують большевики в неймовірний спосіб.

I тут перед нами зявляється ще інший вигляд України в її антиевропейській функції: Ненавидячи російський комунізм, українське населення не **хоче проте опинитися в руках інтернаціональної плютократії.** Воно хоче своєї політичної, культурної й економічної незалежности. Український націоналізм переймається ґеніяльною італійською концепцією Корпоративної Держави з її високим ідеалізмом співробітництва всіх клясів і всіх верств населення задля спільного ідеалу Батьківщини. I він звертається головно до вартостей духа, а не до прославлення матерії і низьких інстинктів: і він хоче повернути свойому народові нову релігійність і нове, здорове родинне життя. I він також повторює:

„Ми є Антиевропа, задля боротьби, що мусимо її витримати в імені нашої свободи, в імени розвитку нашого пролетарського народу проти ріжних европейських плютократій...

Ми є Антиевропа, бо тимчасом, як европейські народи в механічних містах, кузнях всякого зіпсуття, потворних інтерпретаціях сучасного життя, ми, Українці, хочемо залишитися вірними нашій землі, щоби зберегти глибокий дух нашої вікової середземної традиції...

Ми є Антиевропа, бо тимчасом, як у ріжних европейських народів шириться мальтузівновство, ми, Українці, даємо найвищий відсоток народжень...

Ми є Антиевропа... але ми жадаємо, щоби — в недалекім часі — ми всі, антиевропейці, віднайшли нарешті свою дорогу Европу, загрожену варварством Азії, стандаризацією Америки, і відбудували би разом храм тром божествам: Справедливости, Авторітетови і Ладови.

Е. Онацький.

В. Будзиновський.

ТРИ ПОКОЛІННЯ

(Свобідно за Купером)

(13)

— Капій всунув жердку у воду. Всі в човні виділи добре, як тризуб загачив за ковнір. Капій став поволи й обережно тягнути вгору. Коли голова топільника виринула з води, Андрій вхопив його за ковнір. Хвильку держав його так, що з води виставала тільки голова. По хвили Бриняк відкрив очі і став роззиратися як той, що не знає, де він. Другий човен підплив і Кірбич витягнув топільника цілком з води, та пустився до берега. Очевидно причалили без риби, бо коли Бриняк випустив з руки линву, що тягла один кінець сіти, вся спіймана риба розплилася. З Бриняка воду витрусили і він, посидівши хвилю, пустився до хати без нічиєї помочи. Капій і Сабарай відплили в сторону своєї хати, всі інші пустилися до Жулич. При спійманих рибах лишився ночувати Кірбич, бо до поділу люди мали зійтися щойно на другий день рано.

В полудне на другий день до Жулицького поступили три купці з Перекопу, що до устя Калміуса приїхали морем, відтак долиною ріки їхали далі на Бахмут. Вони привезли Жулицькому пакет, який для него передав ними купець з Акерману. Сей пакет Жулицького сильно стурбував. В пакеті був нерозпечатаний його власний лист до Стефана Марченка в Кілії над Дунаєм, пакетик з грішми, висланими Марченкови і лист кілійського купця до Жулицького. Жулицький дріжучими руками розпечатав сего листа і став читати:

— Вашої посилки я Стефанови Марченкови не доручив, бо він ще минулої весни, будучи отаманом корабля мого товариша, разом з тим кораблем пішов на дно. Де тепер обертаються його батько і його син, не скажу. Пару років це було їх в Кілії. Ніхто не знав, де вони були, бо Стефан нікому не казав. Два місяці після його смерти появилися в Кілії і були там цілий місяць. В осени минулого року щезли відтам. Ніхто не знає, куди повіялися. Ваше письмо до Стефана Марченка і ваші гроші вертаю вам.

Жулицький довго дивився на письмо і туманів. Не чув, що його кличуть вечеряти. Аж коли надійшла Варка і повторила запросини, він здрігнувся і відповів:

— Вечеру принеси мені сюди, бо я ще маю богато читати. І відписати мушу. Купцями треба дати відповідь на сі письма. Вони відідуть від нас на зорях, коли я ще буду спати.

Жулицький брехав, щоби тільки спекатися вечері. Купці сказали йому, що як схоче ними передати яке письмо до Акерману, то вони возьмуть аж за місяць, коли будуть вертатися. Вечеру принесли йому до його спальні, але він не рушив. То сидів, туманіючи над листом, то, заклавши руки за спину, ходив по кімнаті. На ліжко ляг, не роздягаючися. То обертався з боку на бік, то вставав і ходив по хаті, то знов лягав. Вснув аж над раном. Коли рано не виходив на снідання і Варка прийшла розбудити його, здивувалася, що він спить одягнений. Він і снідання казав принести до спальні, та щоби після снідання прийшла до нього разом з Чапраном. По хвили прийшли Чапран і Варка. Жулицький запер і засунув двері, показав на папери на столі і каже:

— Ось тут лежить нерозпечатаний, завернений мій лист до купця в Акермані з просьбою, щоби доручив Стефанови Марченкови в Кілії. На другім боці кілійський купець пише до акерманського, що Марченка в Кілії вже нема. Листа не розпечатую показати вам, що я писав. Той лист, такий, який він тепер є, може колись буде мені потрібний на доказ, що я не сфабрикував його в останній хвилі, а написав і вислав у слушнім часі. В листі я писав до мого приятеля Стефана Марченка, що його батько, очевидно й він сам, можуть безпечно вертатися, бо в Росії вже не грозить їм ніяка небезпека. На добавок ніхто й не знав і по нинішний день не знає, що то сотник Данило Марченко витовк був один відділ Москалів, коли вони по зруйнованню Січи відходили з Запорожа. Сотник може вернутись і осісти, де схоче на Україні, очевидно й на давнім Запорожу. В листі я питав, чи вже зачинати будову хутора для них. Разом з листом я вислав був гроші: звичайну щорічну пайку зиску з нашого спільного підприємства. Тепер той лист нерозпечатаний назад у мене. Привезли його ті купці, що нині далі поїхали. Разом з листом привезли вість, що Стефан Марченко не жиє, та що його син і його батько десь пропали.

— Щож тепер буде? — спитала Варка.

— Коби я знав! Я цілу ніч думав і нічого не видумав. Знаю лиш те, що треба знайти діда і внука.

— Як його знайдеш, шукаючи відси? — спитав Чапран.

— Треба поїхати аж до Кілії.

— То хіба я поїду, бо ви потрібні тут.

— Ти в Кілії нічого не зоруєш. Там є чоловік, що жив у приязни з цілою родиною покійника. Він буде знати, що сталося з сином і батьком Стефана. На біду не знаю, як той чоловік зветься, чим він є і як когось до него справити. Я сам знайшов би його. Нема іншої ради, як мені самому їхати. Коли вже знаю, що Стефан небіщик, то покищо мушу зладити для нього якусь грамоту; щось неначе моє завіщаннє. Зле, що нема попа, бо був би мені за свідка на грамоті.

Попа справді вже зо два тижні не було в Жуличах. В сих сторонах вже осіло чимало родин, але ніде вкупі. Звичайно по два-три доми. Очевидно, таким оселям не стати було на власну церкву ні на власного попа. Піп з Жулич обїздив час до часу ті оселі. Саме тепер був на такій обїздці. Будучи вдівцем і ще не маючи власного господарства, свою доньку лишав у Жулицького під опікою старшої три роки Варки.

— Може би Градецького вислати до тої Кілії? — замітила Варка. — Він не дурний хлоп. Як йому розкажете все те, що знаєте про Марченків і про того чоловіка в Кілії, то Градецький знайде його.

— Чи ми знаємо, хто він, той Андрій Градецький? — батько відповів. — І я зразу думав про него. Та справа Марченків, то неначе наша родинна тайна. Як би вони зявилися тут, то ніхто не повинен знати, де вони дівалися, та чого так довго жили поза межами рідного краю. Хоч се дуже мені не на руку, мушу поїхати сам. Коби Лучківський був тут!

— Ольга казала мені, що її батько вернеться після завтра, — сказала Варка.

— Колиж бо я се моє завіщання хотів би написати ще нині, щоби після завтра виїхати. Хочу зладити його в двох примірниках. Один лишивсь би у мене, другий заховав би у себе піп.

— Скласти і написати можна ще нині — радив Чапран. — Як піп прийде, то лише прочитає готове, підпише як свідок і один примірник возьме до себе. Після завтра мабуть приїде сотник Кавецький. Як ще не буде попа, то він може підписати як свідок і тимчасово той другий примірник заховати у себе.

— То берімся зараз до роботи!

Варка відійшла. Жулицький і Чапран заперлися. Вичитували ріжні папери, виписували, рахували, писали. Так пройшов цілий день. Андрій бачив, що є якась робота і дивувався, що господар його до неї не кличе, та не дає ніякої іншої роботи. Також замітив, що відколи приїхали купці, батько і донька неначе чогось то дуже зажурені. Вечером пішов до саду, де сиділи Варка і Ольга.

— Ваш батько мабуть дістав якісь недобрі вісти, — зачав несміло.

(Дальше буде).

— Зовсім не можу спати!
— А вже довго?
— Відколи господар забрав мені ліжко.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Зоря, від. 69, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 8 серпня, в годині 8-ій ввечір, в гали зборів, 217-19 Іст 6-та вул. На сей мітінґ обовязані всі члени явитись, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів напоминається, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі можуть бути суспендовані. — Й. Забавчук, предс.; І. Вікарик, кас.; С. Назаревич, секр.

ВЕСТ НЮТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 255, подає до відома усім місцевим членам, що слідуючий мітінґ відбудеться в неділю, 9 серпня, в годині 1-ій пополудни. Обовязком є кождого члена бути на сім мітінґу, бо будуть важні справи до полагодження, які не були полагоджені на попереднім мітінґу задля браку усіх членів. Проситься прибути на означений час. — Дмитро Голубич, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Запорожська Січ, від. 75, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ відбудеться 9 серпня, в годині 1-ій пополудни, в гали де завсіди. Проситься членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Також напоминається тих, котрі занедбали свої місячні вкладки і на мітінґи не приходять. Нехай памятають, що таких членів ніхто тримати не буде. Коли довгуючі члени не вирівнають своїх залеглостий на сім мітінґу, будуть суспендовані. — Василь Чмир, предс.; Іван Слупецький, кас.; В. Тарас, секр.

З українського життя в Америці.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Рахунковий звіт з Українського Балету, виведеного під управою Василя Авраменка в Метрополітен Опері в Ню Йорку дня 25 квітня 1931.

ПРИХОДИ:

1. Дохід з розпродажі білетів	$6,114.15
2. За оголошення в Лібретті	160.00
3. З продажі Лібретта в Опері	66.00
4. З добровільних жертв	317.00
5. З продажі костюмів	112.00
Разом	$6,769.15

РОЗХОДИ:

1. Канцелярія й інструктори за працю до виступу	$ 600.47
2. Матеріяли на костюми	738.88
3. За шиття костюмів	529.83
4. Саля на виступ	1,400.00
5. Робітники в Опері	574.00
6. Хор (платня хору з Нюарку, подорож хористів, диригент)	283.00
7. Музика	425.00
8. Фільма	1,719.50
9. Друк Лібретта	300.00
10. Кліші до Лібретта	120.68
11. Саля для приготовань на виступ	106.00
12. Оголошення, афіші, летючки, „менаджмент" і т. п.	816.50
13. Солісти	65.00
14. Видатки канцелярійні	76.80
15. Вечеря по виступі	50.00
16. Ріжні видатки	137.26
Разом було видатків	$7,942.93
Приходів було	6,769.15
Недобір	$1,173.78

На покриття недобору лишається під зарядом Авраменка:

1. Фільма вартости	$1,719.50
2. Костюми вартости	1,156.71
3. Лібретто вартости	280.68
Разом маєтку	$3,155.89

Добровільні жертви зложили:

В березні: Український Демократичний Клюб в Бронкс, Н. Й., 5 дол., Брацтво св. Николая в Асторія, Л. Ай., 10 дол., о. П. Білон 2 дол., І. Паликів 5 дол., п. Височанський, Нюарк, 6.30 дол., Мінкович, Пасейк, 2.50 дол., П. Ковальчик, Вотервліт, Н. Й., 15 дол., М. Каришин, Ню Йорк, 5 дол., І. Шило, Бостон, „М. О." 15 дол.

В квітні: О.Д.В.У. (Куцик), 10 дол., Український Демократичний Клюб і Клюб Танцюристів у Ром, Н. Й., 25.75 дол., Клюб Танцюристів у Бинґгемтон, Н. Й., 25 дол., Український Клюб в Перт Ембой, Н. Дж., 25 дол., Шклярик, Трой (збірка) 30 дол., Православна громада в Джансон Сиұі, Н. Й., 20 дол., Ол. Лущак, Сиракюз, Н. Й., 5 дол., Центральний Комітет в Рачестер, Н. Й., 25 дол., Клюб Танцюристів у Ню Йорку, 28.80 дол., Поступовий Клюб, Джерзи Ситі, Н. Дж., 1 дол., Слободян, Филаделфія, 1 дол.

Комітетет Ювилейного Свята Українського Національного Танку:

Петро Сокальчук, І. Боднар, І. Бриґідир, А. Куцик, І. Єдинак, І. Редчук, К. Лисюк, Н. Новак, В. Дроботій.

Ню Йорк, 15 липня 1931.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIANS PLAN TO UNITE.

Grouping of Parties in Poland is Expected to Help League Action.
Special Cable to The New York Times.

WARSAW, Aug. 1. — Among the Ukrainians of East Galicia there is a strong movement toward uniting all the Ukrainian parties in Poland with the exception of the Communists. It is believed unification would serve the Ukrainian cause before the League of Nations.

The Ukrainian policy of the Polish Government has not been changed since the Ukrainians rejected two conditions for an accord, a declaration of loyalty and the withdrawal of Ukrainian complaints from the League.

(The New York Times, Sunday, August 2, 1931).

—o—

POLAND SUPPRESSES UKRAINIAN COOPERATIVES.

The Lwow daily "Dilo" of June 5th, reports that in the Dubno district of Volhynia, during the past two months, Ukrainian co-operative associations have been dissolved, by order of the Polish authorities, in the following villages: Nosowica, Stara, Demidowka, Ptycz, Sudobycze, Chorupan, Шpyboki, Holowczycze and Baczarowka.

The campaign against the Ukrainian co-operative associations (says the Ukrainian Bureau) is explained by the Polish Government's general policy with regard to the Ukrainian people. The possible growth of the Ukrainian co-operative movement may be judged from the fact that in 1929 there were already 2,746 Ukrainian co-operative associations in Eastern Galicia.

("Co-operative News," London, July 18, 1931).

—o—

PAGEANT TO FLY UKRAINIAN COLORS.

Descendants of Cossacks to Show Dashing Dances on Float.

Ukrainians of Greater Cleveland will enter a float in the Flower Pagent of Aug. 29 in northern Ohio's welcome to the National Air Races opening that day. It is the first nationality group to file its entry. Michael Lewitzky, chairman of the float committee, filed the entry.

Greater Cleveland residents of Ukrainian lineage number about 12,000. They are the descendants of the Cossacks, famous in history as fierce riders in defense of their rich wheat lands in southeastern Europe. Besides being great horsemen, the Ukrainians as a people are great dancers. Dancing is a large part of the education of their youth.

The 12,000 Clevelanders with Ukrainian traditions form one of the most united nationality groups of the more than 30 in the city. They have thirteen lodges, several large churches, and center their activity around the Ukrainian National Home at 2280 W. 11th Street.

This entire group is planning now for a great dance festival in Public Hall on Nov. 22, when 500 will be on the stage in gorgeous costumes under the famous Vasile Avramenko, Ukrainian master of ballet who maintains studios in New York.

A great chorus will furnish music for this program, and Cleveland will have a chance to see the weird and intricate Arkan dance, famous in the Scythian-Ukraine region, "The Cranes" dance, a wedding ritual, the Easter dance, and others. All these difficult dances are done without the aid of callers, whether the dancers be boys in their high riding boots or men of advanced years in bigger boots.

The Ukrainian float will be based around the love of the dance.

This unit of the Flower Pageant will appear in the civic division, which is expected to present one of the most interesting arrays of floats in the long column that will come down Euclid Avenue four weeks from today at a. m.

American and Ukrainian colors will accompany it.

(Cleveland Plain Dealer, Saturday, Aug. 1, 1931).

—o—

CONCERT AT U. S. VETS' HOSPITAL IS A GREAT SUCCESS.

An entertainment different from the ordinary run of programs was given at the United States Veterans' hospital here last night when the talented choir of the „Ukrainian Holy Ghost Catholic Church," West Coatesville, rendered a fine program of vocal selections.

Attired in the costumes of their native European country, the choir presented a very effective appearance and made a distinct hit with the patients at the Reservation. Aside from several solos given by Rev. Peter Dmytryk, pastor of the church, another feature of the program were several folk dances presented by Taras Rybachok, Steven Sawchuk, Irene Prorochesky and Jennie Zadorozny, church members.

Special musical numbers were also played by Philip Dubas, violinist, and Adam Shewczak, accordionist, two teachers in Philadelphia high schools brought here for the occasion. At the conclusion of the well-given program, many Ukrainian patients at the hospital made themselves known to Rev. Dmytryk and expressed their especial approval of the program.

(The Record, Coatesville, Pa., July 29, 1931).

На балю підчас перерви один з гостей сів з дівчиною на канапі тай признається їй, яка йому прикючилася неприємність.

— Подумайте собі, яка неприємна пригода приключилася мені. Я сказав до якогось пана, що господиня цього дому мені не дуже подобається, а той ідіот наче на злість був її чоловік.

— Ах, — усміхнулася дівчина — то ви говорили з моїм батьком...

—o—

В „малопольській" школі.

Учитель сільської школи дістав повідомлення: „У четвер відбудеться щеплення дітей. Діти мають прийти до школи з обмитими раменами". Учитель відіслав на це такий запит: „Чи мають обмити праве, чи ліве рамя?".

—o—

— Ти їдеш до Америки?
— Так!
— В якихсь справунках?
— Так!
— А не боїшся, що корабель міг би затонути?
— Овва! абож то мій корабель!?

—o—

Б. Дністрянський.

ДАВНЕ МИНУЛЕ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ ТА ОСТАННЯ СПРОБА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

5.

IV. Національне відродження української нації.

Та це вже був зовсім модерний рух, який розвивався під впливом західньо-европейським, що прийшов на Україну, одначе не прямо з Заходу, а за посередництвом Московщини. Це і привело до того, що поневолена українська нація почала наче двоїтись: одні її сини, як Гоголь та Короленко віддадають впливам московського культурного руху і виступають ніби як московські письменники, тоді як другі — Шевченко, Коцюбинский — міцно тримаються рідного ґрунту і стали творцями української нової літератури. Взагалі треба підкреслити, що у XIX. ст. московська нація почала відогравати ту культурну ролю, яку мала українська у XVII ст. Московська література, мистецтво та почасти наука досягнули досить високого розвитку і мали великий вплив на витворення української культури. Пояснюється це тим, що московська влада заборняла і переслідувала українську творчість, але крім того велике значіння мало і те, що Москва та Петербург стали взагалі центрами нової европейської культури у Східній Европі.

А коли згодом повстали вищі школи й на Україні (університети в Харкові та Києві), то вони теж під впливом німецького романтизму та слявянофільського руху зробилися центрами української культури, хоч, правда, у московській формі. О. Потебня, М. Костомарів, Бодянський, Максимович, Ол. Кістяковський, М. Зібер, М. Сумцов, Дашкевич, О. Котляревський, Антонович, Лучицький, Житецький, Михальчук, Максим Ковалевський, Лапло - Данілевський, Лесевич, Овсянико-Куликовський, Леонтович, Сергієвич, Туган-Барановський, Богдан Кістяковський і богато інших вчених, хоч і виступали та працювали наче як Росіяни, але разом з тим прислужилися вони також і до розвитку української культури. Частина з них була „українофілами", частина „общеросами", але Москалями вони себе не уважали, окрім хіба звичайних зрадників, які навіть виступали проти українського відродження (Линниченко, Філевич і т. д.) Зрозуміло, що засновуючи на Україні ріжні вищі та середні школи, російська влада робила це з метою обмосковлювати українську націю, але всупереч цьому ті школи допомогли й українському відродженню, бо поширювали европейську культуру та цивілізацію на Україні. І хоч на протязі XIX. ст. чимала частина населення, особливо верхи, значно обрусіли — всеж вони не цілком порвали з українською нацією і зберегли українофільські настрої та симпатії. Це і було помітно підчас останньої української революції, коли досить велика частина з них стала досить свідомими патріотами та вірними синами батьківщини.

Отже для історії української культури є характеристичним те, що стару греко-римську цивілізацію українська нація переняла від Византії у болгарсько-славянській мові, яка українізувалась дуже повільно протягом кількох століть, а нову романсько - германську переважно у московській мові. Тоді, як ще у XVI.-XVII. ст. була можливість засвоїти тодішню европейську культуру, що виросла підчас ренесансу та реформації, але цьому перешкодила католицька реакція в Европі взагалі, а зокрема польсько-католицька офензива супроти української нації. Якби сама польська нація справді пережила була ренесанс та реформацію, то українська культура мабуть булаб підпала під великий вплив тодішньої культури, користуючись зпочатку латинською та польськими мовами, а згодом розпочалаcяб і культурна творчість у мові українській (диви: Й. Шуйскі „Одродзене і реформація в Польсце"). Спроби такі й почалися були, але завмерли через необхідність самооборони нації проти польонізації та катлицького наступу, які й примусили нашу націю вернутися до старих византійсько-болгарських традицій та до організації схолястичної науки й освіти.

Але те, що лише тепер українська мова стала творчою формою культури, з нашого погляду пояснюється переважно тим, що українська нація після зруйновання Київської Держави була поневоленою і ніколи не мала досить сприятливих умов для свого розвитку. Бо не треба забувати, що сучасні европейські мови теж тільки від XIV.—XV, а особливо від XVI.— XVII. століття стали „культурними мовами". Тоді, як раніше у Західній Европі панувала мова латинська, а на Балкані та на Сході Европи до певної міри грецька. Так званаж болгарсько-славянська була власне допомоговою в руках грецьких місіонарів і вона напевноб українізувалась на наших землях значно скорше, якби була втрималась Київська Держава. У всякому разі, коли раніше для української нації булоб найпростіше й найскорше засвоювати стару культуру безпосередньо від чужинців та ширити її в народніх масах українською мовою, то також і нині всякі посередники для нас зайві та шкідливі. Західньо-европейську цивілізацію та здобутки культури ми повинні засвоювати безпосередньо від її творців, щоб далі в українській формі поширювати поміж народніми масами. А разом з тим буде творитися і своя національна культура, якщо українська нація створить для цього необхідні умови, себто виборе собі суверенну державність. Без цього українська культура ніколи не стане великою та високою.

Ставши твердою ногою коло Чорного моря, Росія почала провадити на Україні свою економічну політику та поставила собі імперіялістичну мету заволодіти Царгородом, щоб запанувати також на Балкані і на всьому чорноморському побережжі. У свою чергу українська нація використала цю московську політику для кольонізації того чорноморського простору, який вона втратила підчас мандрівки народів. Правда, московська влада пороздавала була чимало наших земель чужинцям — у першу чергу Москалям, а також Німцям, Грекам, Болгарам і т. д., зате Українці скольонізували Кубань і частину Дону та північного Кавказу взагалі. Трактуючи Україну як свою кольонію, Росія дуже визискувала її цілі століття, але українська нація, не зважаючи на це, стихійно переводила свої чергові завдання (диви: М. Слабченко „Малорусскій полк в адміністративном отношеніи").

Поставивши своєю метою знищити українську націю або зробити з неї якийсь додаток до московської, російська влада зліквідувала українську національну церкву і школу, заборонила науку, літературу та мистецтво, театер та пресу і т. д. Проте всі ці заходи не дали сподіваних наслідків, бо обрусіла переважно аристократія та бюрократія тай то не цілком, як також частина робітництва та міщанства по більших центрах, тоді як головна складова верства нації продовжувала жити своєю культурою, витвореною у попередні століття боротьби за державу та визволення. Правда, широким колам народніх мас бракувало належної національної свідомости, чи так мовити, ідеольоґії, але їх психольоґія все лишалась українською. Тому саме, коли освічена верства нашого суспільства стала виразно на національний ґрунт, то український рух при найгірших обставинах усе ширився та розвивався.

Не допомогла Москалям і штучно витворена ними теорія „общерусской" культури, бо такої культури ніколи не було, та певно і не може бути. Звичайно, що ріжні народи царської Росії могли асимілюватись з московською нацією і разом творити московську культуру або принаймні тільки допомагати російській владі та державі в переведенні імперіялістичної політики, але тоді такі окремі люди чи групи ставились Москалями або московськими патріотами. Коли ж це незовсім удавалося, то такі люди душевно роздвоювались, як напр. Гоголь та Костомаров.

Слава, багацтво, карієра і всякі інші вигоди особисті, а іноді клясові, штовхали людей і цілі соціяльні групи на цей шлях, але тоді вони для української нації були такоюж самою втратою, як раніше під польською неволею, коли відбувався анальоґічний процес польонізації (С. Єфремов: „Історія українського письменства").

(Далі буде).

У шпиталі.

Перший хорий (до сусіда): Чому ви такі бліді?

Другий хорий: Бо мене вчора вдруге оперували... Лікар забув у моїм жолудку ножички.

В тій хвилині входить лікар і питається:

— Чи я припадково не забув тут капелюха?

Другий хорий як почув це, зараз зімлів.

—o—

— Пані, чи по тих сходах ідеться до пана Худобинця?

— Чи ви з глуздів зісунулися? Таж то ви самі є пан Худобинець!

— Таак... то я, та не можу ніяк трапити до хати!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Комітет влаштовання вечірки в честь О. Грибівського, котра відбулася 28 червня 1931 в Народнім Домі в Ню Йорку, переслав через Обєднання 164 долярів на визвольну боротьбу. Жертви зложили отсі шановні гості:

Проф. Герман (Вілкс Бери), Баран (Шикаґо), С. Дембицький (Перт Амбой), К. Лисюк по 10 дол.; д-р Л. Мишуґа, д-р Черняк (Филаделфія), П. Задорецький, А. Пасічник, І. Гогтра й І. Тураш по 5 дол.; П. Макарчук 4 д.; М. Пасічник 3 д.; В. Лазута, І. Галичин, П. Юрківський, С. Луців, А. Куцик, К. Мартинюк, В. Сціблайло, п-на Кушнір (Нюарк), М. Сурмач, д-р А. Борак, Я. Корнат, П. Максимович, Й. Ваврів, п-ні А. Віщук, П. Костишин, П. Мацийовський, С. Слободян (Филаделфія), П. Свинчак, П. Топчук, П. Мулик, П. Сітницький і Н. Н. по 2 дол.; П. Боднар 1.50 дол.; о. Гундяк (Трой), Р. Слободян, П. Бережницький (Филаделфія), п-ні д-р Пелехович, І. Струґа, п-ні Кінаш (Елизабет), В. К., п-ні Гундяк, п-ні Іванишин, Д. Зальопаний (Когус), п-на М. Діпе, Д. Галичин, П. Данько (Сиракюз), п. Приймак, п. Тарас, п. Сокальчук, п. Мако, І. К. Лобур (Нюарк), п. Мостенський, п. Броцький (Пасейк), п. Швець, п. Грицишин, п. Гуліґроцький, п. Череватюк (Пасейк), п. Ядловський, п. Малець, п. Леміцький, п-на Коваль, п-ні Ковтун, п. Воробець, п-ні Каришин, п. Вінтоняк, п-ні Сивець, П. Мартинюк, О. Луців, п-ні Дроботій, п-на Чеменинська, А. Дубас, В. Дроботій і М. Каришин по 1 дол.; п-ні Олійник, п-ні Бригідир і п-ні Давиденко по 50 ц. — Разом $164.00.

ЗА КОМІТЕТ ВЕЧЕРКА:

М. Каришин, Н. Новак, А. Дубас, В. Дроботій, Е. Скоцко.

— Коли в мене хто впімнеться за довг, то мене це так розсердить, що я не віддаю довгу.

— А коли не впімнеться, то що тоді?

— Тоді жду, аж впімнеться.

ЧИМ ПЛАТЯТЬ КОМІРНЕ.

В Анґлії богато шляхти на основі давніх привілеїв платять комірне не грішми, а рожами, водою, снігом, прапорчиком. Шотляндський князь Альтгол платить англійському королеві за свій замок, що є серед чудового положення, комірного річно одну білу рожу. Це діється вже двіста літ. Тоді голова тієї родини жив у взаєминах із Стюартами. Та як англійські війська підійшли недалеко його посілости, власник замку вважав доцільнішим станути на боці короля. На знак, що піддається, переслав білу рожу. Рожу приняли. Від того часу мусіли що року присилати одну білу рожу для ствердження прав короля до того замку. Інший шотляндський шляхтич, власник замку Брешелд у Мідлетіні, обовязаний на бажання подати королеві воду до миття. Третій, лорд Фуліс, виконує свої обовязки так, що що року на замку в Единбурзі доставляє одно ведро снігу. Коли ж зима лагідна й нема снігу, то на найближчу зиму має доставити два ведра снігу. Князь Мельберу мусить що року королеві передати малесенький шовковий прапорчик. Його предок, відомий полководець, дістав у ленні свого часу під такою умовиною замок Бленгайм. Потомки князя Велінґтона як комірне за замок мусять давати королеві малесенький прапорчик. Маркіз Ейлесбері за ліс Сейвернек (одинокий ще в Анґлії в приватних руках) мусить передати королеві чарку із слонової кости, коли король прийде там на лови. Власник замку Кідвелі у Валії обовязаний дати королеві одного прибічного сторожа, щоби ніс королеві його тяжку лицарську зброю. В середньовічних часах боялися тієї околиці, бо там були опришківські ватаги. Найцікавіша мабуть постанова з часів володіння Якова IV. шотляндського, діда Марії Стюарт, який замок Совчімюір передав сер Джеймсові Мюреєві за вірну службу. Володар наложив на нього й на його потомків обовязок у навечеря Нового Року (на Маланки) замковому духові давати вино й страви. Ті страви найбільше любила покійна бабуся короля. І вона це мала бути тим духом. Як замок згорів, злобні язики говорили, що дух не дістав обовязкового вина й тому з пімсти спалив замок.

— То було дуже неполюдському, що Юрко причепив котові до хвоста цю бляшанку. Чому ти, Марусю, не перешкодила йому в тому?

— Я не могла, бо я мусіла придержувати кота.

ШТУЧНИЙ ШОВК І ВИБУХОВИЙ МАТЕРІЯЛ ІЗ СМІТТЯ.

Мільйони в смітниках.

Змагання використати для промислу великі маси сміття поступили значно вперед. Тепер приміром вдалося новоузисканий сирівець т. зв. „смітникову вовну" переробляти на штучний шовк і вибухові матеріяли. Винахідником тої нової методи є берлінський інжинір Курт Ґерзон. Після довголітніх практичних спроб вдалося йому тепер осягнути такі сензаційні висліди.

Таке навіть і фільософам не снилося — можна сміло сказати. А кожда людська оселя витворює ріжні відпадки. На селі губляться вони серед зелені і гною, в містечках нагромаджують люди сміття у відповідних місцях і закопують, або також вивозять у поле, коли скорше не рознесе того сміття вітер або не забере вода. По великих містах вивозом сміття займаються приватні підприємства або управа міста. Возами вивозять сміття за місто, засипають ним нерівні терени під будучі нові дільниці. Але тому, що воздух не доходить глибше як на 1 метер, то нижчі верстви не перепалюються й остаються у первіснім стані. Зновуж горішні верстви сміття підчас процесу перетворювання розмножують богато бацилів і затроюють воздух довкола смітниць. Інші міста висипають сміття до рік або до моря, або перепалюють у спеціяльних заведеннях.

Заки сміття відвезуть до спалення, вбогі люди перешукують його: вибирають всякі відпадки, що мають якунебудь вартість, як папери, ганчірки, скло, бляху, коробки з консерв, цвяхи, кусні дерева, вугля і т. д. Аналіза виказала, що тих відпадків є чимало, прим. скла коло 10 процент, паперу 30 проц., ганчірок 5 проц., а вугля і дерева 25 проц. За ті вартісні відпадки збирачі платять стільки, що то покриває поважну часть коштів вивожування з міста.

В Парижі збирачі донедавна перешукували сміття ніччю. В порозумінні із сторожами домів висипали на хідник сміття з кошів, вишукували, що вартісніше, а решту всипали назад до кошів. У Лондоні заняття збирача відпадків у банковій дільниці міста є дуже корисне. Знаходять там загублені дорогоцінности, гроші, векслі, чеки, важні записки і т. д.

Жужелицю, що лишається після спалення, мелють, мішають з цементом і уживають до виробу хідникових плит, пресованих цегол, наріжників. Нераз хемічний склад сміття є такий, що його не палять, лише мелять у млинках і продають як штучний навіз, ліпший від звіринного.

Бачимо з повищого, до яких цікавих вислідів доходить нині винахідчива праця інжинірів. Тому яких 50 літ ніхто був би не здогадався, що з погордженого сміття буде можна добути колись не лише гроші, а рівночасно позбутися заразливих бацилів.

Ґерзонова метода перерібки сміття відбувається так: сміття висипають на спеціяльні сита, які відділюють дрібоньке сміття і попіл від грубого сміття. Електромаґнес пересувається понад сміттям і витягає з нього всяке залізся. Потім усе пересипається на рухому стяжку, здовж якої стоять робітники і виловлюють з сміття всякі великі кусні, як кости і скло. Ті части переробляють спеціяльно. Опісля сміття перечищують пневматично: тут виділюється сміття здатне для фабрикації т. зв. смітникової вовни. Той матеріял відходить автоматично до фабрики, де з нього роблять вовну, виділюють клей і чистять, а складники, які не надаються до того, відкидають. Так зужитковується всі целюлозові складники, які є в домашнім сміттю, а які вийдуть з машинової обробітки в формі вовни, яку можна найріжніше зужиткувати.

Що то нині не виробляють з такої вовни! Передовсім переробляють вовну на папу і пакунковий папір. Зі змішаної з цементом вовни роблять легке каміння, дешеві ізоляційні плити, дахівки. Може вже в недалекій будуччині будуватимуть виливані в форми огнетревалі доми (т. зв. термопільські). Зі спалюваної смітникової вовни можна одержати дешевий опаловий матеріял, бо опалова вартість тої вовни рівняється такійже вартости брунатного вуґля.

На цьому ще не вичерпано зужиткування сміття. Спеціяльно насичують вовну сіркою й одержують так вибухову бавовну; подібно роблять віскозу або штучний шовк. Можливо, що при ублагороднюванню смітникової вовни відкриють іще інші способи. З відпадків ярини, бараболяної лушпи, кусників дерева, ґуми і т. д. роблять тер, деревне вугля, оцтові кваси, деякі олії і пальні ґази.

Песиміст.

Поет: Чи застаю пана шефа редактора?

— Ні, — відповідає один із співробітників часопису.

— То будьте такі добрі та вкиньте цю поезію замісць нього до коша — відповідає поет.

СПАДЩИНА ПО ВУЙКУ З АФРИКИ.

Вілієм Догерті, як багато Айришів, виеміґрував давно з Ірляндії. Він поселився в Лягос у західній Африці. Не мав при собі ні сотика. Та зате мав кріпке здоровля, тому не зломило його тамошне підсоння. Вілієм пережив своїх товаришів, був управителем великих фабрик, заробляв великі гроші. До Европи не вертав і не допитувався про свояків, що були майже виключно вбогими чабанами. А свояки вірили, що він уже там помер на якусь пошесну недугу.

Тому тимбільше здивувалися свояки, як дістали вістку зі суду в Квінставні, що Вілієм помер на 70-му році життя в місцевости Лягос. Рівночасно взивали свояків, щоби приїхали, аби бути присутніми при отворенні завіщання. Свояки не дуже то вірили в завіщання, всеж таки приїхали всі до нотаря. Коли зараз із перших слів завіщання довідалися, що покійник оставив 50 тисяч фунтів стерлінґів, один із свояків обізвався, що ті гарні гроші припадуть для кожного з них. Та, на жаль, радість тревала не довго, бо в завіщанню названо спадкоємцями якихсь людей із дивовижними назвищами: 16 Віліємових чорних жінок і його 52 дітей. Для европейських свояків не записав ні зломаного шелюга.

ТАРЗАНІВ СИН.

(3)

Велика малпа вела під руку Павловича навіть тоді, як вони стали наближатися до моряків. Видно було, що ця малпа привикла до людей і не боялася їх. Павлович, ідучи з малпою, думав, що така малпа може коштувати великі гроші в Лондоні. Коли Павлович наблизився до моряків, малпа спокійно підійшла до них. Моряків це здивувало, але, бачучи спокій малпи й неворожість її, вони самі зацікавилися нею.

Малпа підходила до кождого моряка, брала його за плечі й довго вдивлялася в обличча. Потім переходила до іншого й повторювала все тосамо. Видно було, що вона когось шукає. Оглянувши всіх, малпа вернулася знову до Павловича. Вона була засмучена й видимо розчарована, що не знайшла того, кого шукала. Моряки рішили взяти цю малпу з собою на пароплав, щоб прилучити її до інших звірят, які вони зібрали.

Вертаючись на пароплав, вони всіли до великого човна. Малпа без вагання ввійшла до човна й сіла поруч одного моряка, що готувався веслувати. Видко, що малпа знала добре човни й не боялася моря. Найбільше моряки були здивовані, коли побачили, що малпа взялася за весло й почала веслувати разом з моряками. Павлович уже остаточно рішив вивчити цю малпу ріжних штучок, щоб заробляти собі на життя.

На пароплаві малпа знову переглянула пильно всіх моряків, які там були, шукаючи між ними когось. Не знайшовши очевидно того, кого вона шукала, стала дуже зажуреною. Корабель скінчив своє завдання й поплив до Европи. На ньому лишилася малпа. Вона часто сідала напереді пароплава й довгими годинами пильно вдивлялася вперед, очевидно чогось шукаючи на морі. Кого, або чого вона шукала, ніхто не знав.